

CUVÂNT ÎNAINTE

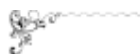
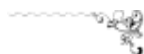

pare, iată, după 243 de ani de când a fost tradusă, Biblia lui Petru Pavel Aron, un monument de limbă și cultură românească. Despre circumstanțele în care a fost făcută prima traducere a *Vulgatei* în limba română și despre importanța ei în mișcarea culturală a românilor din Transilvania vorbesc, în paginile ce urmează, editorii acestor texte fundamentale, cercetători ai Institutului de Istorie „George Bariț” din Cluj, în frunte cu acad. Camil Mureșanu și dr. Ioan Chindriș. Ei și alți eminente specialiști de la alte universități din țară au pregătit, într-un timp record (doi ani) ediția critică a acestei traduceri ce datează din perioada 1760-1761. Tot ei explică, în amănunt, în ce mod au procedat pentru a transpune în grafie latină textul chirilic, ce dificultăți au întâmpinat în stabilirea lecțiilor corecte și în glosarea cuvintelor și tot ei ne spun cum trebuie să utilizăm această carte care se adresează, deopotrivă, filologilor, istoricilor și teologilor, dar și celor care vor să vadă cum sună Psalmii sau Evangheliile în limba română vorbită la mijlocul secolului al XVIII-lea, într-o provincie românească aflată sub stăpânire străină.

Rolul meu este cu totul modest în această acțiune culturală pe care îmi permit s-o numesc esențială pentru cultura românească. Ca să folosesc o vorbă a lui Constantin Noica, așa zice că rolul meu a fost acela de *antrenor cultural*. Dacă termenul de *îndrumător* n-ar fi așa de compromis și atât de vag, mi l-aș putea asuma, dar cu mare strângere de inimă. Așa că nu-l accept. Parafrazând pe Sfântul Pavel, așa zice că arunc de la mine, ca netrebuincios, și termenul de *inițiator*, deși, la acest capitol, așa putea ezita puțin. Este mai bine să evoc întâmplarea care m-a decis să sprijin ideea de a tipări Biblia lui Petru Pavel Aron. Mica istorie începe la Roma, în anul 2001 când, în fruntea unei delegații de istorici (printre ei dl. acad. Camil Mureșanu, dr. Ioan Chindriș și dr. Eugen Pavel) de la Institutul „George Bariț” al Academiei Române am ajuns la Vatican pentru a prezenta Papei Ioan Paul al II-lea primul exemplar din Biblia lui Samuil Micu (1795), scoasă într-o nouă ediție (critică), cu sprijinul financiar al Bisericii Greco-Catolice, deci al Vaticanului. Am fost primiți de Papă (erau de față și monseniorul Ioan Robu, arhiepiscopul Bisericii Catolice din România, și P.S. Virgil Bercea, episcopul greco-catolic de Oradea) și ce-a urmat a fost miraculos.

Fusesem avertizat că Sanctitatea Sa nu ne poate primi mai mult de 5 minute și, în aceste condiții, eu, ca șef al delegației române, nu pot spune decât două-trei fraze de evlavie și mulțumire. N-a fost așa. Papa Ioan Paul al II-lea a vorbit 45 de minute, iar eu, încurajat de atâta îngăduință și bunătate creștină, mi-am permis să spun mai mult decât cele două-trei fraze protocolare. I-am spus, între altele, Înalțului Pontif că regretăm faptul că legea papalității nu-i permite să accepte invitația Academiei Române de a deveni membru de onoare al ei. După ce a ascultat regretul meu, Papa Ioan Paul al II-lea a spus această propoziție sibilinică: „Ce este făcut rămâne făcut”. Propoziție pe care eu am interpretat-o numaidecât într-un sens favorabil pentru Academia Română: „Sanctitatea Voastră – am zis eu cu glasul sugrumat de emoție – totul este deja făcut”. Și m-am uitat, cu oarecare speranță la cardinalii care, cu figurile solemne și impenetrabile, urmăreau această scenă de pe latura stângă a scaunului Pontifical. Printre ei am zărit, pentru o clipă, chipul luminos al monseniorului Ioan Robu. Mi s-a părut că îmi surâde, înțelegând mai bine decât alții mica mea strategie academică. Peste un an eram din nou la Roma pentru a-i înmâna Sanctității Sale Ioan Paul al II-lea însemnele de membru de onoare al Academiei Române. Le-a primit, am avut impresia, cu interes și bucurie. Așa se face că Academia Română a ales, în istoria ei de 140 de ani, pe primul și unicul membru de onoare din rândul papalității, iar poetul Karol Vojtla, cunoscut în lume sub numele de Papa Ioan Paul al II-lea, a încălcat puțin regulile Vaticanului și a acceptat o onoare laică (academică). Moment important în istoria Academiei Române... Merită să-l consemnăm în acest *Cuvânt înainte*.

L-am amintit pentru că de el se leagă și ideea de a tipări Biblia de față. Cu acea ocazie, acad. Camil Mureșanu și dr. Ioan Chindriș mi-au vorbit de o altă traducere, rămasă în manuscris, mai veche decât varianta lui Samuil Micu. Informația mi-a stârnit curiozitate și, înțelegând despre ce este vorba, i-am întrebat dacă n-ar fi utilă tipărirea acestui text care, după câte bănuiam, prezenta interes și pentru istoria limbii noastre. Ar fi posibil, mi-au zis ei, dar este o întreprindere dificilă și costisitoare. Am reținut vaga posibilitate și, după ce am consultat câteva pagini de manuscris trimise de Institutul „George Bariț”, mi-am dat seama de importanța acestui text. Un monument, repet, de limbă română, o sursă – de aici înainte – inevitabilă de studiu pentru filologii noștri, în fine, o piesă esențială în dosarul cultural al Școlii Ardelene (o „școală” pe care, nu știu de ce, manualele noastre școlare alternative o lasă deoparte; argumentul este că nu trebuie împovărată mintea școlerilor noștri; argument fals, pentru că unele elemente de cultură trebuie „învățate” la vârsta potrivită, dacă vrem ca generațiile viitoare să

știe de unde se trag, ce limbă vorbesc și cum s-a format cultura lor națională și cum s-a constituit, în fond, națiunea lor).

Așadar, apare, azi, Biblia Vulgata, pregătită de episcopul Petru Pavel Aron și de colaboratorii săi, la Blaj, între anii 1760-1761. Cele 6.000 de pagini de manuscris se păstrează la Biblioteca Academiei Române din Cluj. Episcopul a luat ca punct de reper ediția de la Veneția, din 1690, a traducerii *Vulgatei* făcută de Ieronim. Editorii de acum ne atrag atenția că nu se cunoaște nici până azi motivul pentru care textul tradus de Petru Pavel Aron, întemeietorul școlilor românești de la Blaj, n-a fost tipărit în anii următori, cum ar fi fost normal. Poate că moartea timpurie a episcopului (1764) să explice faptul că Vulgata de la Blaj a fost uitată în arhivele Școlii Ardelene. Uitată nu zece, douăzeci de ani, ci, cum am precizat deja, 243 de ani.

Vulgata apare, acum, în cinci volume, în transliterare și cu facsimilele la scară redusă ale filelor de manuscris, însoțită de note, comentarii și, la sfârșitul fiecărei cărți biblice, de câte un indice de cuvinte care, însumate, fac 4200 de pagini. O muncă uriașă și un devotament exemplar. Nu pot să am decât cuvinte de laudă și recunoștință pentru acești oameni învățați și probi (în afară de cei deja citați, amintesc pe Niculina Iacob, Adriana Bogdan, Elena Comșulea, Doina Grecu, Valentina Șerban, Elena Ardeleanu, Remus Mircea Birtz, Florica Nuțiu, Elena Mihu) care, într-un răgaz atât de scurt, fără multă zarvă, dar cu mare îndârjire și acribie, au transcris din manuscrisele lăsate de învățatul și luminosul Petru Pavel Aron aceste splendide pagini de limbă românească. O limbă care, luptându-se cu influențele și complicatele construcții de cancelarie din epocă, se sprijină pe limba vorbită. Optând pentru această soluție, episcopul de Blaj n-a greșit. Fie-i amintirea frumoasă!

EUGEN SIMION

București, 12 noiembrie 2005